

מעדני אשר

שאלות וחקירות בענייני פרשת השבוע | יו"ל ע"י מכון "מעדני אשר" - בית שמש

פרשת מטות תשפ"ב | גליון תתק"ח (שנה י"ט)

סימן רס"ד נסתפקו בנודר לפלוני עני אם יכול לשנותו לעני אחר ונראה כיון דיכול לשנותו למצוה אחרת וכמו שכתבו תוס' ערכין ו' ע"ב ד"ה עד שלא בא ליד גבאי וכו' בשם הר"ר ברוך דאם נדר צדקה לעניים יכול לעשות מצוה אחרת ע"ש, וא"כ נראה דה"ה בנודר לפלוני עני כיון דלא אמרינן אמירה לגבוה בצדקה לעניים ואינו אלא משום נדר דכתיב ודברים כ"ג כ"ד בפ"ך ודרשין בגמ' ר"ה ו' ע"מ א' זו צדקה וסגי ליה ליתנו לעני אחר.

מיהו מדברי הגהת מיימוני פרק א' מזכיה אות ד' נראה דאינו יכול ליתנו לאחר, ואפשר דסבירא ליה להגהות מיימוני דאמירה לגבוה אמרינן נמי באמירה לעני דהוי קנין ממש כמו באמירה להקדש, והדברים עתיקים ועיי' ב"י ביו"ד סימן רנ"ח וא"כ ודאי אין לשנות מעני לעני, אבל לפי דעת רוב הפוסקים דאמירה לעני אינו קנין אלא משום נדר, יכול הוא לשנותו לעני אחר.

יש להקשות: דמדברי הקצוה"ח במקום אחר סימן פ"ו ס"ק כ"א משמע מדבריו דאינו יכול לשנות, כך מקשה בשו"ת בית יצחק יו"ד ח"ב סימן פ"ב אות י"ג.

והמהרש"ם במשפט שלום סוף סימן ר"ב ובשו"ת ח"א סימן ל"ב העלה דהוי ספיקא דדינא, אמנם יכול לישאל לחכם להתיר נדרו ואז יוכל לשנות לעני אחר, דלא גרע 'אמירתו לעני' מאמירתו לגבוה' דמועיל שאלה בהקדש.

ובשו"ת פרי יצחק ח"א סימן נ"א כתב דזה ברור דאפילו לשיטת הפוסקים דבנודר מתנה לעני פלוני יכול לשנותו לעני אלמוני, זהו רק לענין דינאי ודין נדרו אפילו אם נותן לעני אחר, אבל מ"מ בודאי עדין איכא בזה משום 'מוחוסר אמנה'.

אשה שנדרה שלא לשמוע כלי שיר

האם היא בכלל נדרי עיניו נפש והבעל יכול להפר לה?

בפרשתן ל' י"ח כל נדר וכל שבועת איסור לענות נפש אישה יקימנו ואשה יפרנו.

קימ"ל יורה דעה הלכות נדרים סימן רל"ד סעיף ג'ה אלו נדרים שהבעל מפר, נדרים שיש בהם עיניו נפש ודברים שבינו לבניו.

יש לחקור אשה שנדרה שלא לשמוע כלי שיר האם היא בכלל נדרי עיניו נפש והבעל יכול להפר לה או דילמא אינו יכול להפר לה.

הנה בבעל הטורים בפרשתן על הפסוק "כל נדר וכל שבועת איסור לענות נפש אישה יקימנו ואשה יפרנו" **כתב דב' פעמים** כחוב לענות בפרשתן לענות נפש והשני תהלים פ"ח **"למנצח על מחלת לענות"** והוא ענין כלי שיר, **לומר שאם נדרה שלא לשמוע כלי שיר, שבעלה מיפר לה, שחשוב כנדרי עיניו נפש, כדאיאת בגמ' מו"ק ט' ע"מ ב' שאף הזקנות נהנות מכלי שיר, בת שתין כבת שית, לקל טבלא ריהטא.**

וכן קימ"ל בש"ע יו"ד סימן רל"ד סעיף ס"ב נדרה שלא לשמוע קול שיר, הוי נדרי עיניו נפש.

נדר לתת צדקה לעני מסוים ורוצה לחזור בו ולתת לעני אחר האם מותר לחזור בו? בפרשתן ל"ג לא יחל דברו ככל היוצא מפיו יעשה.

יש לחקור מי שנדר לתת צדקה לעני האם יש לו חיוב לתת דווקא לעני זה ואם רוצה להתחרט לתת לעני אחר אינו יכול והוא בכלל לא יחל דברו או דילמא אם נותן לעני אחר לא הוא בכלל לא יחל דברו.

הנה במחנה אפרים הלכות צדקה סימן ז' כתב מי שנדר ליתן מתנה לעני ידוע אי יכול לשנותו ליתנה לעני אחר, ראיתי מחלוקת בזה, דהרב מהר"ש יפה בתשובה כתב יד השיב דיכול לשנותו לעני אחר, אבל הרדב"ז ז"ל סובר דאינו יכול לשנותו.

וכותב שיש להביא ראיה שמתור לשנות מעני לעני: מדכתב הטור יו"ד סימן רנ"ט דאם נדר ליתן סלע לצדקה יכול לשנותו למצוה אחרת, והרי אפילו בנודר ליתן צדקה לעניים, חזינו דיכול לשנותו ויוצא ידי נדרו, ה"ה נמי באומר אתן סלע לעני פלוני כיון דליכא עליה אלא משום נדרא, ועני ודאי אינו קונה באמירה כל שנותנו לעני אחר יוצא ידי נדרו.

ומביא שהמרדכי פרק הגזול הביא משם מהר"ם דאם עני תובע לעשיר נדרת לי כך וכך הרי זה נשבע אם כופר, משמע דחייב לתת לאותו עני בדוקא, דאל"כ היאך משביעין אותו, כיון דאפילו אם יודה לו אינו יכול להוציא מידו דמצי א"ל לעני אחר אני רוצה ליתן.

וכן נראה מהירושלמי דא"ל רב לשמשיה כי אמינא לך הב מתנה, אם עני הוא לא תימלך בי משום דנעשה נדר ואינו יכול לחזור בו.

ומה שכתב הטור דהנודר לצדקה יכול לשנותו למצוה אחרת ויוצא ידי נדרו איירי בנודר לעניים שאינם ידועים וכיון שלא זכר בה עניים עדיין שהרי אינם ידועים ליכא עליה אלא חיובא דנדרא שנתחייב לעשות מצוה יכול לשנותו למצוה אחרת, אבל בנודר לעני ידוע ה"ז נתחייב לאותו עני באמירתו כמי שנתחייב לחבירו בקנין אמירתו לגבוה כמסירתו להדיוט, וכן כתב הש"ך חו"מ סי' פ"ז הלכה אינו יכול לשנותו אפילו ליתנו לעני אחר, וכן נראה פשט דברי הטור חו"מ סימן קכ"ה שכתב דאם אמר הולך מנה זה לפלוני דאם המקבל עני אינו יכול לחזור דאמירתו לגבוה כמסירתו להדיוט, משמע מדבריו שע"פ אמירתו נתחייב לאותו עני בדוקא ואינו יכול לחזור ולומר אתננו לעני אחר משום דזכה בו אותו עני זכיה גמורה, דאי אמרת דלא זכה בו העני עדיין זכיה גמורה דלא אמרינן גבי עני אמירתו כמסירתו אלא נדרא לחוד הוא דאיכא גבי נותן וכמ"ש הב"ש שם, א"כ יראה דעדיין יוכל זה לחזור ולומר אתננה לעני אחר או למצוה אחרת ואקיים נדרי כמ"ש הטור ז"ל בנודר ליתן צדקה לעניים דיכול לשנותה למצוה אחרת וכיון שכן היאך זכה זה השליח לאותו עני דאין אדם יכול לזכות לחבירו אלא בדעת הנותן.

ובקצות החושן סימן רי"ב ס"ד מביא דבשו"ת רדב"ז ח"ד סימן קל"ד אף ר"ד ובשו"ת ריט"ץ

גליון זה נודב ע"י ידידינו הגאון המפורסם רבי **אברהם צבי דירנפלד** שליט"א רב קהילת בעלזא - בית שמש - ת"א וחבר בד"ץ מחזיקי הדת לעילוי נשמת אביו הגאון רבה חסיד ועניו המית עצמו באהלה של תורה מנעוריו ועד שיבה

הרה"ג רבי **אלטר יעקב אליעזר דירנפלד** בן רב **אברהם ז"ל** ראש הכולל דחסידי בעלזא בבית כ"ק מן זוק"ל בת"א נלב"ע כ"ח תמוז תשע"ו ת.נ.צ.ב.ה.

גליון זה נודב ע"י ידידינו הנדיב הנכבד הרב **דניאל עפשטיין** שליט"א פלסבוש לעילוי נשמת שר התורה ועמוד ההוראה רבן ואביתן של ישראל פוסק הדור הגאון הקדוש רבי **יוסף שלום אלישיב** זצוק"ל עלה בסערה השמימה כ"ח תמוז תשע"ב ת.נ.צ.ב.ה. יאה רעוא שזכותו הגדולה של מרן תגן עליו ועל בני ביתו ויוצ"ח להתברך בשפע חיים ברכה והצלחה

גליון זה נודב עלעילוי נשמת הרה"ק רבי **שלמה** בן הרב רבי **מאיר מקרלין** זצוק"ל לרגל יומא הילולא רבה כ"ב תמוז ת.נ.צ.ב.ה. יאה רעוא שזכותו של הצדיק תגן על התורם ועל משפחתו להתברך בכל מילי דמיטב

גליון זה נודב ע"י ידידינו הרה"ג **משה קנפלער** שליט"א יוניא סיטי לעילוי נשמת עטרת תפארת ישראל, צדיק יסוד עולם לכל ישראל האיר באור עובדתו בקדושה ובסליחותיו אצור בלום בכל מכמני התורה כל ימי המית עצמו באהלה של תורה התנא דבי נשיאה של מרן בעל השפע חיים וצוקלה"ה אשר כל הימים הראה כלפיו חיבה ודמיון מיוחדת ונדירה כ"ק אדמ"ר הגה"ק **מוזועיל - צאנו וצוקלה"ה** נלב"ע כ"ח תמוז תשע"ז ת.נ.צ.ב.ה. יאה רעוא שזכותו הגדולה של מרן תגן עליו ועל בני ביתו ויוצ"ח להתברך בשפע חיים ברכה והצלחה

גליון זה נודב עלעילוי נשמת הגאון הצדיק המלוב"ן חסידא ופרישא שלשלת היוחסין כ"ק אדמ"ר רבי **אלעזר אבוחצירא** זצוק"ל עלה בסערה השמימה כ"ז תמוז תשע"א ת.נ.צ.ב.ה. הנוצח ע"י ידידינו הרב החפץ בעלום שמו שליט"א יאה רעוא שזכותו הגדולה של הצדיק תגן עליו ועל בני ביתו ויוצ"ח להתברך בשפע חיים ברכה והצלחה

האם בחורים אינם כשרים לעשות התרת נדרים?

בפרשתן ל' ג' לא יחל דברו ככל היוצא מפיו יעשה.

איתא בגמ' חגיגה ל' ע"מ א' דמפסוק זה ילפינן שאפשר לעשות התרת נדרים דדרשינן "לא יחל דברו" הוא אינו מוחל, אבל אחרים מוחלין לו, דהיינו ע"י התרת נדרים, בענין מדוע נשים אינן נוהגות לעשות התרת נדרים בערב ראש השנה הרי הם מצוות על נדרים, עיין בספר מעדני אשר חלק ז' מהדורת גוטליב בפרשת מטות דברים נפלאים, ובענין מדוע קטנים שהגיעו לגיל י"ב שנה אינם עושים התרת נדרים הרי הם מזהירים על נדרים, עיין גם בספר הנ"ל.

יש לחקור האם בחורים אינם כשרים לעשות התרת נדרים עד שיתמלאו זקנם או דילמא יכולים לעשות התרת נדרים אף לפני שימלאו זקנם.

הנה כתב בשו"ת רע"א אור"ח סימן ע"ג, מובא בפתיח תשובה יורה דעה סימן רכ"ח ס"ק ב' לגבי הא דקימ"ל דבהתרת נדרים קרובים כשר, דדוקא בקרובים דאין הפסול בגוף דהא כשרים לדון לאחרים, וכן בלילה דדבר אחר גורם לה דהיינו הזמן, משא"כ בנשים וה"נ קטנים אין ראויים להתרת נדר, ואף לדעת הטור חו"מ סימן ז' דבן י"ג שנה ולא הביא ב' שערות כשר לדון, היינו שאין ידוע אם הביא ב"ש וזה דוקא לענין ממון אבל להיות דיני חליצה באמת צריכים בדיקה שהביא ב' שערות, וא"כ י"ל דה"ה להתרת נדרים לא סמכינן אחזקה דרבא וצריך בדיקה דוקא, לכן יש לזהר שלא ליקח מתירים כי אם אנשים שנתמלאו זקניהם.

וכתב עוד בתשובה שם במי שאינו רוצה לפרט הנדר מחמת כי נדר בעסק מסחר בדבר סתר ואינו רוצה לגלות סודו לאחרים ויש לו איש אחד שרוצה לגלות לו סודו אמנם הוא רך בשנים ועדיין לא נתמלא זקנו, עצה לזה הוא שיקח ארבעה מתירים ג' שנתמלאו זקניהם והד' יהיה זה העלם איש סודו ולפניו לבד יפרט הנדר ודי בכך דמדאורייתא א"צ לפרט הנדר ולגבי דרבנן דצריך לפרט הנדר שוב סמכינן אחזקה דרבא דכיון דהגיע לכלל שנים הביא סימנים והוי זה הד' ג"כ מהמתירים והרי נפרט הנדר לא' מהמתירים.

וכן בשו"ת ובהרת בחיים סימן כ"א להגאון רבי שלמה קלוגר זצ"ל נשאל האם קטן בן י"ג שנים האם יכולים לצרפו להתרת נדרים, וכתב שפשוט שאי אפשר לצרפו כיון דהויא דאורייתא ועיין בסימן נ"ה ס"ק ה' ובמגן אברהם דבדאורייתא לא סמכינן אחזקה.

וכן בשו"ת שבט הלוי חלק ד' סימן נ"ד ס"ק ד' נשאל בהתרת נדרים בערב ראש השנה האם צריך כל אחד מהמתירים להיות ממולא בזקן, או די כשהוא גדול וסמכינן אחזקה דרבא.

ומסיק: כיון דהתרת נדרים דערב ראש השנה הנהוג היא התרה מן הדין, וכבר כתב הגרעק"א בהשמטות לתשובת רעק"א סימן ע"ג וביו"ד סימן רכ"ח ס"ג ובפתיח תשובה שם דבנדרים לא סמכינן אחזקה דרבא דכיון דמידי דאיסורא הוא דמי לחליצה דלא סמכינן אחזקה זו, ואינו דומה להאי דקימ"ל חו"מ סימן ו' דסמכינן אחזקה דרבא בממון, א"כ כיון דהתרה דערב ראש השנה מועילה לפי הדין צריכים ידיעה ברורה על גדול שערות, וא"כ יש מקום להחמיר להצריך ממולא זקן.

מה יותר חמור נדר או שבועה?

איתא בספרי בפרשתן פיסקא קנ"ג מה הפרש בין נדרים לשבועות בנדרים כנודר בחיי המלך בשבועות כנשבע במלך עצמו אעפ"י שאין ראה לדבר זכר לדבר חי ה' וחי נפשך אם אעזבך מלכים ב' ד' ל'.

יש לחקור מה יותר חמור נדר או שבועה.

הנה בספר החינוך פרשת יתרו מצוה ל' כתב כי חומר הנדר שהוא חמור מן השבועה, שהרי דימו אותו לחיי המלך, החמירו בו להיות נתפש במהרה יותר מן השבועה.

וכן כתב הרמב"ן בפרשתן פרק ל' אבל בנדר לא יאמר "ידור בה' אלא לה" וכבר רמזו החכמים טעם הדבר בספרי מה הפרש בין נדרים לשבועות, בנדרים כנודר בחיי המלך בשבועות כנשבע במלך עצמו, אף על פי שאין ראה לדבר זכר לדבר, חי ה' וחי נפשך אם אעזבך, והסוד, כי השבועה מלשון שבעה, כי בנתה ביתה חצבה עמודיה שבעה, והנדר בתבונה ראשית דרכו קדם מפעליו מאז, נמצא שהנדרים על גבי תורה עולים ולפיכך חלים על דבר מצוה כדבר הרשות, והנה כל נדר לה' וכל הנשבע בו.

וכן ברבינו בחיי בפרשתן תבין בבאור מאמר חכמי האמת שאמרו ספרי קנג שהשבועה הוא כנשבע במלך עצמו, והנדר הוא כנשבע בחיי המלך, כי חיי המלך עיקרו של מלך.

ובמנחת סולת על החינוך מצוה ל' הביא מהזוה"ק פרשת יתרו פקודא י"ב כהחינוך והרמב"ן הנ"ל דנדר חמור ועל ככלי חמדה באריכות הספרי הנ"ל.

ובחתם סופר נדרים כ' ע"מ א' מסביר דלפי זה מובן מה שכתוב שם בגמ' לעולם אל תהי רגיל בשבועות שסופך למעול בנדרים, דקשה הרי שבועה יותר חמור ולפי הרמב"ן אתי שפיר.

אבל מקשה החתם סופר: מהא דאיתא בגמ' נדרים כ"ב ע"ב דמחמירין שלא להזדקק להתיר שבועה טפי מנדרים, חזינן דשבועה חמורה יותר מנדר.

ומתוך החתם סופר: היינו להתיר שבועתו ויהיה שבועת שוא למפרע ונשא שם אלהיו לשוא בזה שבועה חמורה, אבל אם אינו שואל ומתחרט נמצא אין כאן שבועה שוא רק שעובר על השבועה בזה קשה עונש נדרים מעונש שבועות, ובאלמנה נמנעו מלהשביעה משום שהיתה נשבעת שבועת שוא ושקר, והתקין ר"ג הזקן שתהיה נודרת והם היו נזהרים על הנדרים טפי שלא למעול, ובזה ניחא שלא התקין ר"ג שתשבע שלא תטעום דבר פלוני והיינו מרוויחים למ"ד אין נזקקים לאלהי ישראל דלא הוה לן למיחש דלמא אזלא לגבי חכם ושרי לה ולהנ"ל ניחא דלא היו זהירים כ"כ לעבור על השבועה אבל למעול בנדרים היו זהירים טפי.

והנצי"ב בפרשתן הסביר את דברי הספרי מה הפרש בין נדרים לשבועה, בנדרים כנודר בחיי המלך, בשבועה כנשבע במלך עצמו, וז"ל לפי הנראה מסוגיית התלמוד, דשבועה חמור מנדר, וכדתנן נדרים כ"ח ע"א בית שמאי אומרים בכל הנודרין חוץ מבשבועה, והכי פירושו דלהכי שבועה חמור מנדר, משום דשבועה אוסר על נפשו שהוא חלק אלוך ממעל, וכשהוא מחלל שבועתו, הרי הוא ככופר במלך עצמו, אבל בנדר שטטיל איסור וקדושה על החפץ, ועושהו כקרוב ואשי ה', שהוא בדרך משל חיי ופרנסת המלך... והמחלל נדרו דומה למבזה מאכלו של המלך, וקדוש ה' חילל, אבל אינו דומה לכופר במלך עצמו.

קול המעדנים

"בית המדרש הגדול אהבת תורה בית שמש רמה ג"
בהשתתפות מאות בענין איך בונים את בית המקדש

מעמד הכנסת ספר תורה
לבית המדרש המרכזי תולדות אברהם יצחק בביתר עילית
בהשתתפות מאות חסידים מכל רחבי הארץ

ישיבת תולדות יעקב יוסף סקווירא
בחשיבות עמל ושאירות התורה

"ישיבת בעלזא בית אהרן אשדוד"
בענין קושיית האור החיים הקדוש
מדוע היה צריך האדם להיבאר עם יצר הרע

"כולל וינויץ אלעד"
בראשות הגאון פרץ טוביה שטיינמן שליט"א

"כולל סערט וינויץ בני ברק"
רחוב דבורה הנביאה בני ברק

"כולל ברסלב בית שמש"
בראשות הגאון הצדיק יעקב מאיר שטרט שליט"א

"חמשה עשר מי יודע"

הודעה משמחת לרבנות הקוראים ברחבי תבל
לאחר מאות פניות בשבועות אחרונים
לרכישת ספרי מעדני אשר שכבשו את כותלי המזרח
של לומדי התורה ומבקשיה
ובמסע אחרון של הרבצת תורה
בעשרות היכלי הישיבות בנוא יארק
ובבתי גדולי הדור

שמחתי לזכות המיוחדת שזיכה אותי הקב"ה
שהספרים שלנו עולים על שולחן גדולי המלכים
ומורי ורבי כ"ק מרן האדמו"ר מצאנז שליט"א
ביקש ממנו שאיכנס לסלון והראה לי מדף שלם מכל הספרים
לצערנו ולשמחתנו אין להשיג דרכנו את ספרי המכון
לאחר שאזלו מהשוק עקב הביקוש הרב
ואיש בשורה אנחנו
שבקרוב א"ה יצא לאור ספר החמשה עשר במספר
"ספר מעדני אשר עיני חנוכה"
מאות חקירות הלכתיות בהלכה ואגדה בעיני חנוכה
מהדורת ידידינו הרב יצחק אייזיק ראביץ שליט"א ליקוד
שמזכה אותנו במהדורא שלישי של ספרי המכון
מי שמעונין להנציח את קרובו ולהאיר את נשמתם באור התורה הנצחי
שיפנה למשרדי המכון

אשה שנדרה שלא לאכול ממתקים בין הארוחות
האם בעלה יכול להפיר לה האם זה בכלל נדרי עינוי נפש?

בפרשתנו ל' י"ד כל נדר וכל שבועת איסור לענות נפש אישה יקימנו ואשה יפרנו.

קימ"ל יורה דעה הלכות נדרים סימן רל"ד סעיף ב"ה אלו נדרים שהבעל מפר, נדרים שיש בהם עינוי נפש ודברים שבינו לבניה.

יש לחקור אשה שנדרה שלא תאכל ממתקים בין הארוחות וכאשר סיפרה לבעלה אחרי כמה ימים היפר לה האם זה בכלל נדרי עינוי נפש או לא ואינו יכול להתיר והיא צריכה היתר של שלושה אנשים.

הנה איתא בתוספתא נדרים פרק ז', וכן נפסק בש"ע יור"ד סימן רל"ד ס"ק ס"א אשה שנדרה שלא תטעום אחד מכל המינים בין מאכל רע ובין מאכל יפה אפילו לא טעמה אותו המין מימיה הבעל מיפר, הרי מבואר שכל מאכל בעולם שייך בו עינוי נפש אפילו מאכל לא טעים הכל בכלל עינוי נפש.

אבל קשה מהא דאיתא בגמ' נדרים פ"ב וכן נפסק בש"ע יור"ד סימן רל"ד נדרה משתי ככרות באחת מתענה ובאחת לא מתענה, מפר למתענה ואין מפר לאין מתענה, ופירש הר"ן באחת מתענה שהיא פת נקיה ובאחת לא מתענה שהיא פת קיבר שאין בה עינוי נפש, הרי מוכח דבנדרה מפת קיבר לא מצי מיפר.

איכא כמה תרוצים:

א. איכא למימר דתוספתא מיירי כגון דאמרה היא שהיא מתענה מאותו המין על ידי שנדרה ממנו, ואף על פי שלעולם לא טעמה ממנו עכשיו היא מצטערת בעינוי על ידי איסורה משל אינה דומה מי שיש לו פת בסלו למי שאין לו, ורבי יוחנן בשאינה מתענה, שאפילו על ידי איסורה אינה מצטערת ולא מתאוה לאוכלו, כך תירץ בשיטה מקובצת שם, וכן בריטב"א מובא ברמב"ן.

וכן כתב בנימוקי יוסף נדרים כ"ה עמוד ב' מדפי הר"ף דהתם כשהיא מתענה ממנו אף על פי שהוא רע וקמ"ל דאע"ג דלא כתיב לענות נפשה אלא לענות נפש בתר דידיה אזלינן וכל שהיא מתענה ממנו אף על פי שהוא מאכל רע שאין אחרות מתענות ממנו יפר ומינה דכל שאינה מתענה ממנו לא יפר אפילו הוא מאכל טוב.

ב. שאני התם שלא נדרה אלא מאותו מין בלבד, אבל הכא דנדרה בבת אחת גם מדבר שמצטערת עליו מוכחא מילתא דלית לה עינוי באידך כיון שהוא הפר לה ההיא דמצטערת עליה, כך תירץ הבית יוסף יור"ד סימן של"ד.

ובפרישה הסביר את כוונת תירוץ הבית יוסף וז"ל כשלא נדרה אלא מאותו מין שלא טעמה ממנו, שמע מינה שאילו לא נדרה היתה חפיצה לאכול וא"כ יש לה צער ממנה, משא"כ כשנדרה משני ככרות איכא למימר דאהיא דלא מצטערת לא נדרה אלא אגב אותה שמצטערת ממנו ואין לה עינוי באותו שאינה מצטערת ממנו.

ג. התם שאני דנדרה מהמין כולו אבל הכא לא נדרה אלא מככרות אלו לבד, כך תירץ הבית יוסף שם.

והסביר הפרישה הכוונה בתירוץ: ואף שהוא רע לה מכל מקום איכא צער לה כשאינה אוכלת מכל אותו המין משא"כ כשתאכל הככר האחר לא יהא צער לה ממניעת אכילת השני.

ד. ההיא דמאכל רע ששינו בתוספתא מיירי שעצם המאכל הוא טוב וטעים אלא שהוא רע ומזיק לבריאותה, ובכה"ג מצי מיפר שהרי בעצם המאכל טעים והיא מצטערת עליו, אבל דבר שהוא רע בעניה לאכול מצד שאינה חפצה בו למה יקרא עינוי נפש, כך תירץ הט"ו יור"ד סימן רל"ד ס"ק נ"א, וכן פירש בספר חסדי דוד על התוספתא.

וביד שאול יור"ד סימן רל"ד העיר דמאכל שמזיק לה שיהיה בכלל עינוי נפש, צריך ראייה והוכחה, דמצד הסברא לא מסתברא שדבר זה בכלל עינוי נפש.

הנה בספר אבני ישפה אור"ח יור"ד בראשו מביא תשובה מהגאון האדיר רבי יוסף שלום אלישיב זצוק"ל שהשבוע חל ההילולא שלו נשאל בשאלה הנ"ל והביא את כל מה שכתבנו ומסיק דאם האשה לא מצטערת אם לא תאכל הממתקים בין ארוחה לארוחה, הרי לדעת הריטב"א והנמוקי אין הבעל יכול להפיר לה, וכ"ש אם דבר זה גם מזיק לבריאות האשה, ועוד שלא אסרה על עצמה כל המין אלא רק בין ארוחה לארוחה שיש להתחשב עם דעתה שבאם איננה מצטערת שאין בידו להפיר לה, ובכך כל עוד ולא נתברר שאמנם היא מצטערת על זה, יש להתיר את נדרה ע"י שלשה.

מדור
משיב כהלכה

מדור זה נודב ונערך ע"י ידידנו ר' מרדכי זסקינד הגר שליט"א מנהטן
משיב כהלכה שינוי וידעת ההלכה - הלכות שבת
 כל השאלות הם משו"ע ומשנה ברורה

על הפרשה

א [צ"ע. מדוע לא מברכים על התרת נדרים?

ב] חידה. כמה בלעם היו?

ג] חידה. האם שבט לוי הלכו להלחם או לא?

ד] יש לעיין. האם גוי עובר באיסור בל יחל, או שאין לו איסור לחלל את נדרו?

ה] חידה. באיזה חרב מיוחדת הרגו את בלעם?

עיניני בין המצרים

ו] חידה. האם אנו מתאבלים היום רק על בית שני שנחרב או גם על בית ראשון, לשלאורה מכיון ששוב נבנה בבית שני, כל מה שיש להתאבל הוא רק על בית שני שחרב?

ז] חידה. על איזה דבר מהנהגות ימי בין המצרים יש להקפיד כבר מראש חודש תמוז כבר?

ח] צ"ע. מה קמצא אשם שחז"ל אמרו שגם בגללו חרב ירושלים, "אקמצא ובר קמצא חרב ירושלים"?

ט] יש לעיין. מי שהתפלל בערב ראש חודש אב, מעריב מפלג המנחה, האם חלו עליו כל דיני תשעת הימים כבר מקודם?

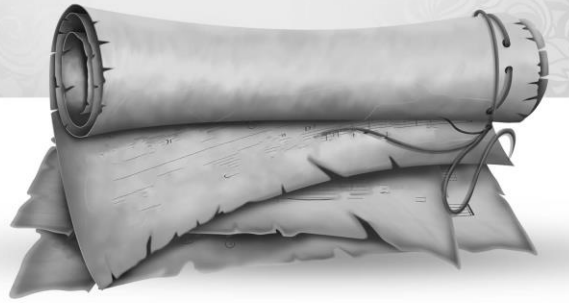
י] יש לעיין. מי שכל שבוע מקפיד לאכול מלוה מלכה עם בשר, האם בתשעת הימים מותר לו?

כללי השתתפות

1. כל תשובה נכונה, אפילו לשאלה אחת תזכה את השולח להיכנס להגרלה, יהיה הגרלה על שני פרסים ע"ס 500 ₪.
2. כל תשובה נכונה על כל שאלה, הינה זכות נוספת להשתתף בהגרלה, כך שכל מי שישלח יותר תשובות לכל השאלות מגדיל את סיכוייו בהגרלה.
3. כל חודש, בראש חודש תערך הגרלה בין כל השולחים, הזוכה ייבדקו תשובותיו, יתקבלו אך ורק תשובות מפורטות.
4. ניתן לשלוח כל שבוע את התשובות של אותו שבוע, או עד ראש חודש.
5. שימו לב חשוב מאוד: קבלת התשובות הינה אך ורק לפקס מערכת משיב כהלכה 0775558617 או במייל meir.s1000@gmail.com נא לציין בתחילת המכתב על כמה שאלות השיבו, וכמו"כ שם מלא, כולל/ ישיבה. ועיר וטלפון וכמו"כ נא לציין על איזה פרשה השיבו. [לברורים ופרטים נוספים בטלפון 0533154010 בשעות הערב בין 8:00-9:00 בלבד]. השולחים בכתב יד, בפקס, להקפיד על כתב ברור וקריא שיהיה ברור לאחר משלוח הפקס. כתב לא ברור לא יכנס להגרלה. יש עדיפות לשלוח התשובות מוקדם במייל כי כך זה ייכנס בעז"ה לספר שיצא לאור בעתיד בל"ג. -שאר עיני העלון לא שייכים לפקס או מייל או טלפון זה, אלא כמצויין במסגרת ע"ג העלון בעמ' ד'.

תשובות ניתן לשלוח עד ר"ח מנ"א

מכתבים למערכת

מי שעבד על השני שפניו את אביו בטיפול נמרץ והשני נמרץ והבטיח כסף לצדקה האם חייב לתת
מה שדנתם במעשה קונדס באחד שהתקשר לאחיו שפניו את אביו בטיפול נמרץ במצב קשה ומרוב פחד נדר מאה שקל לרפואתו של אביו ולבסוף התברר שזה היה מעשה קונדס לא היה ולא נברא האם חייב לשלם מה שנדר או אינו חייב והוא נדר בטעות, וכתבתם דמיסתבר שהיה נדר בטעות ואינו חייב לשלם.

הגאון המפורסם רבי שמאי קהת גראס שליט"א חבר הבד"ץ קהילת מחזיקי הדת, אהבת תורה, בית הוראה דישיבת מיר, לשפת הפוסקים בבת יעלית, אוצר הפוסקים סוואר, קנין תורה פמלת ניו יורק (כחור)
נראה להעיר, דלעניות דעתי כמו שכתבתם הדויה נדר בטעות, ואע"ג שהנדר לצדקה על מנת שיחיה בני, אפילו לא נתרפא נותן, ולא אמרין הדויה נדר טעות, ונדר רק על מנת שיחיה בני, הנתם שאני דכיון דעכשיו בנו חולה נודר לצדקה אפילו אם לא יתרפא כמו שכתבו התוס' פסחים ח' ע"ב ב' אבל בנידון דידן בכלל לא היה נודר אם היה היודע שאין אביו חולה, ונראה דמהאי טעמא אפילו כבר נתן הכסף לצדקה יכול לתבעו בחזרה, וראיתי גם כן בספר צדקה ומשפט פרק ד' הנחה כ"ה נדרר צדקה בטעות אפילו בלא לידו תלבו אינו כלום, ומה שנתנתם באחד שנשכר ספר לבית הכנסת ונסגר בית הכנסת האם מותר לו לקחת את הספר נראה להעיר, דבשו"ת שואל ומשיב מהדורא ב' חלק א' סימן רצ"א דן באחד שנדר שערן לבית הכנסת ולא רצו אנשי בית הכנסת לקבל אע"פ שבא לידו הגבאי מעיקר הדין אפילו שאלה לא בעי דעל דעת כן לא נדר אך מהיות טוב ישאל על נדרו.

מדוע כשיש חתן בבית המדרש מותר להוסיף עליות הרי יש ביטול מלאכה לעם
מה שהבאתם בשם הט"ז אורח סימן קל"א לתמוה על המרדכי במגילה שכתב דלא היו ב' חתנים בחול בבית הכנסת מותר להוסיף קריאת ארבעה קריאות כמו ביו"ט דין, והקשה הט"ז והרי האיסור משום ביטול מלאכה ומה מועיל שלחתי יו"ט דין מועד כיון דלכל הקהל יש ביטול מלאכה, ותיצתם בכמה אופנים.

הרה"ג עזריאל ברוך בן הדס אהרונוביץ שליט"א קרית חסידיים בית שמש
נראה להעיר זאת ע"פ מה שכתב הדגל מחנה אפרים סיפת כא' שיסוד מחילת העונות לחתן הוא לכל הנלוים וז"ל צאינה וראינה בנות ציון במלך שלמה, היינו חתן שדומה למלך, ומתחילה ה"י פלג גוף, וכשנשא אשה נקרא מלך שלם, בעטרה שעטרה לו אמו, היינו שהחתן נעשה בחי' אימא עילאה שמוחלין לו כל עוונותיו, ולכל הנלוים אליו, ע"כ. וראיתי להביא בשם האמרי אמת דלשון חז"ל שבועות ט"ז "עבד מלך מלך, הדבק לשחור וישתחו לו" שכל המצטרפין והנשפלים לחתן הדומה למלך עולים עמו, ובקונטרס "שהשמחה במעונו" הביא עוד מהבית ישראל מגור ז"ל דמלך פורץ גדר ואין מוחין בידו וה"ה חתן דומה למלך ואינו עובר יחידי אלא עם כל הפמליה, ומה גם שאי אפשר לחתן לעלות לתורה בלי מנין והרי כאו"מ מהמתפללים הרי הוא במנין וא"כ גם כל המתפללים זוכים למחילת עוונות, ולכן הרי זה 'מועדי' הנועד לכל הקהל. עוד נראה לתרץ בדומה לזה ע"פ ק"ו הגמלה עמקות פישת שלה דלכן מברכים "המוציא לחם מן הארץ" דמשמע להבא ולשעבר כמו קודם חטא אדה"ר כן לעת"ל יוציא לחם ממש מן הארץ, וכן איתא בב"ח אורח סימן קס"ז ורבינו בחיי בכד הקמח ע"פ פ' כתב דהמוציא הוא הפלא לעת"ל שיהיו מזוונותיו בלא עמל, וכמאמרם ז"ל שבת ל' כתובות ק"א עתידה אר"י שתוציא גלוסקאות וכלי מילת, וא"כ כיון דכל האיסור לרש"י להוסיף קריאתם משום ביטול מלאכה, והרי כיון שמוחלים לכל הנמצאים שוב אין ביטול מלאכה שהוא כאמור רק בעוון חטא אדה"ר שנגזר על אדה"ר "בזעת אפרך תאכל לחם" שיצא אדם מלאכתו להביא טרף לביתו, דכיון דנמחלים העונות כולגם אין פסידא בביטול מלאכה, עוד אפשר לתרץ דכיון דא"א להעלות חתן אחד ויעוהו החתן השני לא יעלה הרי שופכים דמיו, ומשום לא פלוג יעלו את שניהם, שוב ראיתי שהברכי יוסף גופא כתב כדבריהם האלה אורח סימן קל"ה עוד הערה על מה שנתפ"ל הברכ"י דכיון דק"ל דכשיש חתן אין נופלין על פניהם לכבודו של החתן ובשיעור העמל של שתי אפיס אפשר להוסיף עוד עליה לחתן, ותמיה ל' דהתינה בימים שנופלין על פניהם אבל מה נעשה בימים אחרים כגון חודש ניסן שממילא אין נופלים על פניהם מדוע אין כאן ביטול מלאכה, ויש ליישב.

מדוע לא מינו את פנחס למנהיג במקום משה הרי המוסר נפשו לציבור צריך למנותו למנהיג
מה שהקשתם בשם האחרונים מדוע משה לא מינה את פנחס למנהיג מדוע הלך לשאול את הקב"ה מה איתא במרדכי פ"ק א' דתענית דמי שנוקט להציל את הדור מהסכנה הגדולה שהיתה מרחפת עליהם צריך למנותו דמיו, ומה היה דעתה דמשה דהתפלל ע"ז כלל, וכי נעלם ממנו ח"ו סברת המרדכי דאיש כזה ראוי לזה, ותרצתם בכמה אופנים.

הגאון מתתיהו ישראל הורוויטץ שליט"א לייקוד מחבר ספר "אצרות הים" על מסכת ברכות ראש כולל בעיית דיל נראה לציין עוד כמה תרוצים א} הגר"ח קניבסקי זצ"ל בספר דרך המקראות תירץ פ'ינחס שכרו כה"ג ואין כהנים מלכים, וכן חתה מנחת אלעזר בספרו חיים ושלום וז"ל לאשר פנחס היה כהן ורצונו יתברך שמו שיהיה כתר הכונה לבד וכתר מלכות לבד, ושלא לצרף אלו ה' יחידי באיש אחד, ב} ועוד תירץ שם משום שפנחס היה בן אלעזר הכהן, ואביו היה אז קיים גם אחרי פטירת משה רבינו ואם ימנו את פנחס בחיי אביו, הרי מצינו ברמ"א הלכות כבוד אב ואם שמוהר"ם הרחיק אביו ממנו למקום אחר בעת שנתמנה לראש הציבור כיון שדבר קשה הוא אם ינהג ויקבל מרות הוא בפני אביו או אביו ממנו אבל הכא בדור המדבר לא יוכל להרחיק זה מזה הכהן גדול שהיה אלעזר מבנו פנחס אם יתמנה למנהיג ומלך, ג} המנחת אלעזר תירץ עוד בספרו חיים ושלום על פי דברי חז"ל בירושלמי יזמא פ"א הל"א בפנחס בן אלעזר שלבסוף ימיו בפלגש בגבעה לא מיחה על כן לא רצה משה רבינו במנהיג שלבסוף ימיו לא רצה להעתיק ולמחות עוד רק היה צדיק בפני עצמו עובד ה' ובביתו בלבד כי מנהיג הדור צריך להיות עד זקנה ושביה עוד דהיום האחרון עומד בגדר נגד הפורץ לוחם מלחמתו ה' ותורתו.

הרה"ג יהושע ריזמן שליט"א קרית בעלזא בית שמש
נראה לתרץ, דמנהיג צריך להיות אדם שעושה הכל מתוך ישוב הדעת ולא מתוך קנאות.

האם מותר בשבת להתפלל שחרית מוסף יחד ואח"כ לקרוא בתורה או דילמא הסדר מעכב
מה שדנתם בשם גדולי הפוסקים לדון האם מותר לשנות סדרי תפלה ולקרוא בתורה בשבת אחרי תפלת מוסף.

הגאון משה יצחק פארהאנד שליט"א
רב ראש כוללים אהל משה ודברי משה ובית המדרש בית הלל שכונת מנחת יצחק ירושלים
נראה להעיר, דזקנינו בשו"ת באר מרדכי סימן ב' נשאלה בשאלה זו (והוא הוא שהציע אח"כ שאלת חכם חצי תשובה להלבושי מרדכי והביא תשובתו עם בסי י"ד בקצת שינויים ממה שנדפס בשו"ת לבושי מרדכי) וכתב לדייק מדברי הרמב"ם פ"ב מתפלה ומסדרי הטור הלכות שבת דקריאת התורה מישך שייכא לתפלת שחרית ואין להרחיקו עד אחרי תפלת מוסף והוי כמשהו ממטבע שטבעו חכמים, והסכים עמו אביו ק"ו ממאקאווא בשו"ת אהל משה סי' י"ח דאסור מטעם זה דהוא חלק מתפלת שחרית ע"ש, לפי דבריהם יש מקום לאסור טעימה לפני קריאת התורה אף שכבר התפלל מוסף כאיסור טעימה לפני שחרית ע"ן בביאור הלכה סימן ר"ח מיהו מצאתי טעמים נואחרים למה שקריאת התורה הוא אחרי תפלת שחרית דווקא, א' במחצית השקל סימן רפ"א דאף דתמיד מוסף נשחטים ונקרבים יחד, מ"מ יש לעשות הפסק ביניהם ולכן קורין ומפטרין בין שחרית למוסף ע"ש, ב' בספר עמק ברכה לר"א פורמנצ'ק עמוד מ"ז דקריאה יותר מקודש מתפלה שהוא יותר תדיר מקריאה ותידי ומקודש איוה מהן שירצה איוה וע"כ במנחה מקדימין קריאת התורה כדי להסמיך התפלה בכל מה דאפשר לשקיעה דמצוה להתפלל עם דמדומי חמה ובשחרית מקדימין התפלה לקריאה מה"ט דמצוה להתפלל עם הנץ אבל מקדימין הקריאה למוסף דווקא דקריאת התורה מקודש וגם תדיר יותר ממוסף ע"ש, ג} ואין לומר דבין כך צריך להקדים קריאת התורה למוסף דקריאה נחשב לדאורייתא ע"י שו"ת מהרש"ם ח"א סי' א', כלפי מוסף דאנו אלא דרבנן, דא"כ יהא חייב להקדים קריאה גם לשחרית אלא דיל דתפלה פעם ביום הוי דאורייתא להרמב"ם וא"כ לא רצו להקדימו לשחרית דהוי ג"כ דאורייתא, מ"מ זה אינו לפי מה שביאר השגת אריה ס"ו דליכא דין קדימה במדי דאורייתא לרבנן ע"ש ועכ"פ לפי ב' טעמים אלו לא מצוינו איסור טעימה לפני קריאה כשמאחרו אחרי מוסף דלא מטעם שהוא חלק משחרית קורין מיד אחרי שחרית.

הגאון גמליאל הכהן רבינוביץ שליט"א מח"ס "גם אני אודין" פרדס יוסף חידוש" על המועדים.
נראה להעיר, דשאלה זה היה מצוי הרבה כשהיה קורונה ל"ע, והיו מנינים שלא היה להם ספר תורה, ולכן העדיפו קודם להתפלל מוסף מיד אחרי שחרית, ואחר כך הלכו למקום אחר לחפש ספר תורה. כמו כן מצוי במקומות שנוסעים לחופש ואין ספר תורה, אלא רחוק, שיכולים להתפלל מוסף אחרי שחרית, ואחר כך לחפש ספר תורה, שלא יתפזרו האנשים עד שיחפשו ספר תורה, ולא ישאר מנין למוסף.

הרה"ג משה יחיאל הכהן ראטה שליט"א ירושלים
נראה להעיר, דהאסתפקותא בזה האם קריאת התורה היא חלק מסדר התפילה ושייכת לתפלת שחרית, או דילמא שקריאת התורה היא מצוה בפני עצמה, אלא שחיוב לקרוא אחר תפילה שחרית ואינו מעכב זה את זה. ואמנם בתרומת הדין סימן י"ג כתב דלכן פוסק הש"י שלש פסיעות רק לאחר התקבל דאף שמפסיקים בקריאת התורה וסדר קדושה והלא ואבינו מלכנו וכו"ג כולוהו לסדר התפלה בא, וקדיש לאחריהם חזרו על עיקר התפילה ד"ח, הרי נקט דקריאת התורה וכל הוי מסדר תפילת שחרית. וכדברי היעב"ץ שהבאתם דקריאת התורה מישך שייכי לתפילת שחרית, אולם לשאר שיטות וכך נקט הגר"ח פלאגי בשו"ת חקקי לב ח"א סימן ה' וכן כתב בנו ביפה ללב סימן רפ"ז אות א' ובשו"ת קרן לדוד סימן פ"ז שמונת בפשיטות לאחר קריאת התורה לאחר תפילת מוסף מאחר שמצותה כל היום, והגר"א פורמנצ'ק בספרו עמק ברכה ע"מ מ"ז כתב שאסור להקדים תפלת מוסף לקריאת התורה, דקריאת התורה הוא תדיר ומקודש יותר מתפלת מוסף. ולפי סברת התרה"ד שקריאת התורה הוא חלק מסדר תפילת שחרית אתי שפיר משא"כ אי אמרין דהוי מצוה בפני עצמה ומצותה כל היום א"כ קריאת התורה אינו נחשב בזה תדיר, וגם יש להוכיח מהא דאיתא במסכת סופרים סוף פ"א שאם דילג פסוק בקריאת התורה ונודע לו לאחר שהפטיר בנביא והתפלל מוסף, חזרו וקורא מיד לאחר מוסף, ואין מעמידין תפילת המוסף פעם שניה. ופי' הנחלת יעקב ועוד דסלקא דעתך דאם חזרו וקורא הפסוק שדילג יש לו לחזור ולהתפלל מוסף, ומ"ל דאין צריך לחזור ולהתפלל שנית, הרי מוכח מזה דלכתחילה אין לקרוא קריאת התורה אחר מוסף דאם זמנה לכתחילה כל היום, הרי פשיטא שיכול לקרוא אחר מוסף ואין צריך לחזור ולהתפלל שנית.

הרה"ג יעקב ישראל מייזנער שליט"א לונדון
נראה להעיר דלכתחילה אין לקרות קריאת התורה אחר מוסף שהרי איתא בירושלמי ר"ה פ"ד ה"ח שמבאר את הפסוק בתהלים פ' י"ז "שמעה ה' צדק" זו קריאת שמע, "הקשיבה נתי" זו רינון תורה, "האזינה תפלת" זו תפלה, "בלא שפתי מרומה" זו מוסף, ע"ש, ואומר הקרבן העדה ס"ס ב"ה זו מוסף שלא עמד לתפלת מוסף בשפתי מרומה אלא מתוך ד"ת שלאחר קריאת התורה מתפללין מוסף, וגם יש לציין את העמק ברכה קר"ה"ד שאומר שקר"ת קודמת למוסף, כיון שהוא תדיר ומקודש יותר מתפילת מוסף, הרי מבואר שאסור להתפלל מוסף קודם קריאת התורה משום שדיר ומקודש קודם.

גליון זה נודב ע"י ידידיו
שלוחת דרבנן
הרב משה אבוסטובל שליט"א
להצלחת עולם התורה והיישיבות
יהא רעוא שבזכות זיכוי רבבות יזכה לרוות נחת מכל יוצאי חלציו ויצליח בכל אשר יפנה

גליון זה נודב ע"י ידידיו
הרה"ג פנחס אגולדער שליט"א לונדון
זליכוי רבבות
יהא רעוא שבזכות זיכוי רבבות יזכה לרוות נחת מכל יוצאי חלציו ויצליח בכל אשר יפנה

גליון זה נודב ע"י ידידיו
הרב ראובן קלהפולץ שליט"א מנ"ל מוסדות קוטוב ויוניץ
לרגל שמחת הבר מצוה לבנו
כמר שמחה ישכר דב נ"ו
יהא רעוא שבזכות זיכוי רבבות יזכה לרוות נחת מכל יוצאי חלציו ויצליח בכל אשר יפנה

גליון זה נודב ע"י ידידיו
הרב יצחק פרנקל שליט"א בית שמש
לרגל שמחת הולדת נכדו במו"ט
בן לחתנו ידידיו הרב יחזקאל שרגא פדר נ"ו
בנו של ידידיו הרב משה שליט"א בני ברק
יהא רעוא שבזכות זיכוי רבבות יזכה לרוות נחת מכל יוצאי חלציו ויצליח בכל אשר יפנה

לתרומות לזיכוי רבבות תבל ניתן להתקשר: 053-3166560